

De grundlæggende principper har karakter af en analyse af Maastricht-Traktatens bestemmelser om nærhed. Det slås her fast, at Fællesskabet kun handler på de områder, hvor det er tillagt beføjelser, at Fællesskabet kun handler på de områder, hvor et mål bedre kan opfyldes af EF end af den enkelte medlemsstat, og at de midler, Fællesskabet anvender, skal stå i et rimeligt forhold til målet.

Der fastlægges endvidere de retningslinier, der skal følges, når det undersøges, om et konkret forslag er i overensstemmelse med nærhedsprincippet. Disse retningslinier skal bruges til at belyse og underbygge, at der er tale om fordele ved at Fællesskabet handler. Endvidere omfatter retningslinierne en række krav til den form for EF-regler, der benyttes.

Endelig indebærer Edinburgh-aftalen procedurer for nærhedsprincippet's anvendelse.

For Rådets vedkommende vil nærhedsprincippet være en del af behandlingen af alle konkrete sager. Enhver medlemsstat kan forlange spørgsmålet om nærhedsprincippet's overholdelse drøftet i Rådet.

Kommissionen vil konsultere medlemslandene i videre omfang end hidtil, før den stiller forslag. Kommissionen vil endvidere begrunde konkrete initiativers betydning i forhold til nærhedsprincippet. Endelig vil Kommissionen hvert år forelægge Rådet, Europa-Parlamentet og Det Europæiske Råd en rapport om nærhedsprincippet's anvendelse.

Hvad angår Europa-Parlamentet vil der ifølge Edinburgh-aftalen snarest blive indledt forhandlinger om en aftale mellem Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen om alle tre institutioners anvendelse i praksis af nærhedsprincippet, en såkaldt interinstitutionel aftale.

Edinburgh-aftalens enkelte elementer vil blive yderligere belyst nedenfor i forbindelse med beskrivelsen af Maastricht-Traktatens indhold.

Principper

Nedenfor følger en kort gennemgang af de centrale principper i Maastricht-Traktaten. Fremstillingen koncentrerer sig om de principper, der enten udgør en nydannelse eller er blevet styrket.

Nærhedsprincippet (subsidiaritetsprincippet)

Nærhedsprincippet beskrives klarest i den del af Maastricht-Traktaten, der vedrører ændring af Rom-Traktaten. Det sker med følgende ordlyd:

»På de områder, som ikke hører ind under dets enekompetence, handler Fællesskabet, i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, kun hvis og

i det omfang målene for den pågældende handling ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af Medlemsstaterne og derfor, på grund af den påtænkte handlings omfang eller virkninger, bedre kan varetages på fællesskabsplan«.

»Fællesskabet handler kun i det omfang, det er nødvendigt for at nå denne Traktats mål.«

Dette princip udstrækkes til den samlede Traktat, idet det i slutningen af art. B, som gælder for Maastricht-Traktaten som helhed, siges:

»Unionens mål skal gennemføres som foreskrevet i denne Traktat under iagttagelse af subsidiaritetsprincippet som defineret i art. 3 B i Traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab.«

Betegnelsen nærhedsprincippet fremgår af Traktatens første artikel, hvori det som en retningspil for den langsigtede tendens i samarbejdets udvikling siges, at:

»Denne Traktat udgør en ny fase i processen hen imod en stadig snævrere union mellem de europæiske folk, i hvilken beslutningerne træffes så nært på borgerne som muligt.«

Som andre principper vil nærhedsprincippet skulle udvikle sig i praksis. Det er dog muligt at tegne et billede af det nye principps betydning, herunder hvad det må antages at betyde for de enkelte institutioner og dermed for virksomheder og borgere i Fællesskabet.

Nærhedsprincippet begrænser EF-institutionernes virkefelt. Det fremgår klart af teksten, at der kun skal laves EF-regler, hvis det ikke er tilstrækkeligt at basere sig på nationale (eller regionale) løsninger.

Nærhedsprincippet indebærer en ny pligt for alle institutioner, især de institutioner, som er inddraget i lovgivningsprocessen. Det betyder, at disse institutioner og hver enkelt medlem af institutionerne (ministre, medlemmer af Kommissionen, medlemmer af Parlamentet, medlemmer af Regionsudvalget og medlemmer af Det Økonomiske og Sociale Udvalg) i hvert enkelt tilfælde vil have pligt til at overveje, om der er behov for en EF-retsakt for at opfylde det ønskede formål.

Der skal foretages en vurdering af, om en EF-bestemmelse er »bedre« end en national regulering for at opfylde formålet. Der er i virkeligheden tale om, at det princip, som blev indført med Fællesakten i 1986 for miljøområdet (EØF-Traktatens art. 130 R, stk. 4) udstrækkes til at finde generel anvendelse på hele Traktatens område. Denne udvidelse til at omfatte hele Traktatens anvendelsesområde ledsages af en uddybning for dermed at give nærhedsprincippet større betydning. Der kan nævnes to punkter, hvor princippet er blevet gjort klarere i forhold til den tidligere formulering.